

רשימת ספרי "בן מלך" שיצאו לאור עד עתה:

- חתומות
- ספירת העשר ות
- חסדנות
- ימי הביניים - גלות ואסלה
- ימים נוראים
- חתומות
- חתומות
- ימי הפרוס
- הגדה של פסח
- בעניני מצוות התמידיות
- שמעון
- תבנית ומסר
- שיר השירים
- שבת קודש
- מדרש ומסורת
- שמעון בענינו
- ענינים כשיס' ובהלכה
- זמירות שביב
- קטלוג הקלטות שיעורים
- רבשית ד"א - סמארי
- סמארי בראשית-נח
- בראשית ח"ב - ק"ך
- ק"ך-מולדות
- בראשית ח"ב - רבא-וידו
- שמות ח"א - שמות-בשלח
- שמות ח"ב - סמארי מבוא
- יחזקאל-עשתיים
- שמות ח"ג - יחזקאל-ספרד
- יקרא ח"א - יקרא-מנוע
- יקרא ח"ב - אחרי-ביחוקות
- מדרש ח"א - מדרש-שילח
- מדרש ח"ב - קורח-מסעי
- דברים ח"א - דברים-ראה

ניתן להשיג: mechonenel@mechonenel.com
בארה"ב ניתן להשיג: sales@yefenbooks.com | Warehouse: 8482450220

בסייעתא דשמיא



פרשת בא תשפ"ג
גליון מס' 245

אוצרות בן מלך

מתורתו של מו"ר רבינו הגדול רבי לייב מינצברג זצוק"ל רבה של קהל עדת ירושלים

פרשת בא

לא באה המכה תיכף עם נטיית המטה, אלא רוח קדים נשבה כל הלילה, ורק למחרת עלה הארבה וכיסה את הארץ, שכן נאמר - 'ויט משה את מטהו על ארץ מצרים וה' נהג רוח קדים בארץ כל היום ההוא וכל הלילה, הבקר היה ורוח הקדים נשא את הארבה' (י, ג).

כי אם מאן אתה לשלח את עמי הנני מביא מחר ארבה בגבולך (י, ד)

בחלק מהמכות מצינו שניתן בהם זמן 'מחר', בערוב נאמר - 'למחר יהיה האות הזה' (ח, ט). בדב"ר - וישם ה' מועד לאמר מחר יעשה ה' הדבר הזה בארץ (ט, ה), בכרד - 'הנני ממטיר כעת מחר ברד כבד מאד' (ט, יח), וכאן בארבה - 'הנני מביא מחר ארבה בגבולך'.

ויש לדון מה נשתנו אלו מחמשת המכות שלא צוין בהם זמן כלל.

ונראה, כי הצורך לנתינת זמן בערוב ובדבר, הוא לפי שבשתי המכות הללו לא נעשתה שום פעולה שיש בה כדי להורות כי מאת ה' בא הדבר, ולא היה הדבר מוכח בעליל שהוא מאת ה', אלמלא ניתנה התראה הקובעת מועד מוגדר לביאת המכה.

כמו כן בארבה, הגם שהמכה החלה על ידי נטיית משה את מטהו על מצרים, מכל מקום

בגליון

פרשת בא

ביאורי פסוקים עמוד 1



היכל השבת

קדושת השבת עמוד 8



חכמה ומסר

בתחבולות תעשה לך מלחמה עמוד 10

פרנס השבוע

שבט תשפ"ג

עץ חיים היא למחזיקים בה

הוצאות הדפסת גליון זה נודבו לזיכוי הרבים
ע"י ידידנו הנכבד מחשובי אברכי קהילתנו מתומכי מכוננו

הרב ר' **משה ברי"מ סגל** שליט"א
לרגל שמחת הבר מצוה לבנו

זכות הפצת אור תורתו הבהירה של רבינו בעל הבן מלך
תעמוד לו ולמשפחתו להתברך בכל הברכות האמורות למחזיקי התורה
לראות ברכה והצלחה בכל אשר יפנו

להנצחת ותרומות "פרנס השבוע/החדש"
אפשר להתקשר לטלפון מס' 054-8422488

יו"ל ע"י מכון 'כתבי בן מלך'

לתרומות והנצחות נא לפנות ל: 054-8422488

לקבלת העלון במייל, ניתן להצטרף בכתובת
mechonbenmelech@gmail.com

כתובת המכון: אוהב ישראל 1/9, ביתר עילית

לתגובות והערות נא לפנות ל: 052-7616048



לקהל שוחרי תורת ה'בן מלך' ואוהבי התורה בכל מקום שהם

הגנו בזה בקריאה של חיבה לשוחרי התורה,
להיות שותפים וידידים איתנים למפעל הכביר של מכוננו
להפיץ על פני תבל את אורו המיוחד והבהיר בתורה של

מורנו ורבינו בעל ה'בן מלך' זצוק"ל

ולתמוך בבית היוצר 'מכון כתבי בן מלך', אשר אך ורק מכוחו יוצאים לאור
כל גנוזי תורתו של רבינו ושיעוריו המרובים, כאשר זכינו לראות את הכרכים
הרבים נדפסים ויוצאים לאור עולם, ופתחו אופקים חדשים בפני כלל
שוחרי התורה

מהררי ציון יוצאת הקריאה, בואו לעזרת ה' בגבורים, המשימה הגדולה
עדיין לא הושלמה ודורשת משאבים רבים מדי חודש שחדשו.
נא זכו והצטרפו להימנות למצווה חשובה זו של הרבצת והפצת אור התורה
לזכות את הרבים, הטו שכם וטלו חלק במשימה הגדולה

**פנו עתה להנהלת המכון והצטרפו למשפחת התורמים והמנויים
לדבר המצוה הגדולה הנתונה בידינו**

באין מענה השאירו הודעתכם ונשוב אליכם בהקדם

- ספרים
- למעלה הימנה
- סדרת ספרים
- ביאורים ומאמרים
- על המעשה המישי הורה
- ספרים
- על ה"ש"ם
- סדר
- המת ומחשבת
- ביאורי סוחר
- סדר
- אמנה ומחוק
- מגאן
- תורה ודעת
- אמרים
- תורה ודעת

הנצחות תורמים

קו בן מלך
03-3077354
מנהל המכון
סניפים 94 מקומות במספר

עבודת המעשה בבתי מסת
לשמוך שיעורי רבינו
מחולקים לפי גושים
בכל התחומים

הכשרת ספרו בן מלך
בבית המדרש בבתי המלך

מלפני התקלה 054-8422488
כתובת ארזים ישראל 1/9
ביתר עילית
קניית מכתב לפי סעיף 46
לתימון הארצית
mechonbenmelech@gmail.com

**בשורה טובה למבקשי ה'
ניתן להאזין לשיעורי רבינו זצוק"ל בקו השיעורים
'קו בן מלך'
03-3077354**

ישנה אפשרות לבחור במאגר הממוחשב ולהאזין לשיעורים
בפרשת השבוע
שמעו ותחי נפשכם
ויהי רצון שנוכה להגדיל תורה ולהאדירה

מכון כתבי בן מלך
התנהלה

**הודעה חשובה ומשמחת
לתורמי המכון
ניתן לקבל החזר מס
על תרומות למכון בגובה של
עד 35% מערך התרומה**

לפי סעיף 46

לביאת המכה, כי אלמלא כן לא היתה זו מיוחסת
בבירור לפעולת משה.

והוא גם הטעם במכת בכורות - 'כה אמר ה'
כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים' (י"א, ד).

אולם בברד, ביארנו אף על פי שהמכה באה
בד-בבד עם נטיית משה את ידו, וההוכחה כי יד
ה' בדבר לא הוצרכה לתוספת חיזוק, נבע הצורך
לקבוע לה מועד מתוך כוונה אחרת, כדי ליתן
להם שהות לקדם את פני הרעה, ולאסוף את
הצאן הביתה.

* * *

ויושב את משה ואת אהרן אל פרעה ויאמר אליהם
לכו עבדו את ה' אלוקיכם מי ומי ההולכים. ויאמר
משה בנערינו ובזקנינו נלך בבנינו ובבנותנו
בצאננו ובבקרנו נלך כי חג ה' לנו. ויאמר אליהם
יהי כן ה' עמכם כאשר אשלח אתכם ואת טפכם
ראו כי רעה נגד פניכם. לא כן לכו נא הגברים וגו'
(י"ח-א')

צריך להבין מה היה המשא ומתן, ועל מה
נסוב הוויכוח בין משה ופרעה.

והנה במהלך המכות הוכנע במקצת לבו
של פרעה מחמת המכות, ומלבד מה שהבטיח
שישחררם ואחר כך חזר בו, הסכים להרשות
במידת מה שיעבדו את ה', ומצינו בזה כמה
שלבים במשך תקופת המכות.

כי בתחילה הכחיש פרעה כלל את מציאות
אלוקי ישראל. ואמר - 'מי ה' אשר אשמע בקולו'
(ה, ב). וכדאיתא במדרש (שמו"ר ה, יד) שלא מצאו
בספרי האלהות שלו. אבל אחר מכות דם צפרדע
כינים וערוב. כבר הסכים פרעה להכיר במציאות
הקב"ה, וכי ישנו אלוקי ישראל. השלב הראשון
היה לאחר מכת ערוב, לאחר מכה ראשונה מסדר
עד"ש, שכבר הכיר שה' שולט גם בנבראים
שבתחום האויר, ובזה הוכרח להודות שהוא נעלה
מאלהי מצרים. אמר להם - 'לכו זבחו לאלוקיכם
בארץ' (ח, כא).

אולם שם לא הזכיר את השם 'הוי"ה' רק אמר

'אלוקיכם', כי הרשה להם ללכת רק מצד שהוא
אלוקיהם. ומאחר שהוא מכיר בו רק בהיותו
אלוקי ישראל, הרי אין להם צורך ללכת למקום
אחר, אלא במקום שעם ישראל נמצא, שם נמצא
אלוקיהם ושם יעבדו אותו.

אולם לא היה בזה די, כי חובת העבודה היתה
דווקא בהר האלוקים במקום שנתגלה ה' בסנה, כי
שם יש עתה גילוי שכינה. וזה משום שה' אינו רק
אלוקי ישראל, אלא הוא אלוקי העולם המשרה
את שכינתו בעולם. ולכן אין די לעבדו במקום
העם, אלא צריך ללכת למקומו של ה' שהוא כעת
בהר חורב.

אכן עתה לאחר מכת ברד כבר אמר - 'לכו
עבדו את ה' אלוקיכם מי ומי ההולכים' (י, ח).
שהתיר להם ללכת, וכבר הסכים שילכו אל מקומו
בהר סיני והזכיר את שם הוי"ה, והיינו שכבר הכיר
שאינו רק אלוקיכם, רק הוא הוי"ה שהוא היחיד
המחוייב המציאות, וממנו נתהווה כל הבריאה,
ועל כן מסכים פרעה שראוי שילכו הם אל מקום
שכינתו. אך עדיין אמר שילכו רק הגברים - 'לכו
נא הגברים ועבדו את ה'" (י"א, א). אך מרע"ה אמר
לו - 'בנערינו ובזקנינו נלך כי חג ה' לנו'. וצריך
להבין מה היה תוכן הוויכוח.

ונראה שהוא כעין מה שמצאנו בתורה
שבמצות העליה לרגל נצטוו רק הזכרים - 'ראה
כל זכורך' (שמות לד, כג). והוא מה שטען פרעה
לפניו, שעבודה שעובדים לפני האלוקים שייכת
דווקא לגברים, אמנם הנשים שהן נטפלות
פטורות, ויוצאים ידי חובה בעבודת הגברים. והוא
מה שאמר להם 'כי אותה אתם מבקשים' (י"א, א),
כלומר אם אתם מבקשים עבודה לה', אין זה שייך
אלא לגברים, וכמו שהעליה לרגל היא רק לגברים.

אך משה השיבו - 'בנערינו ובזקנינו נלך כי
חג ה' לנו', דהיינו שלחוג ולשמוח לפני ה' ראוי
שישתתפו בה גם הנשים והטף. וכעין שמצינו
שבשמחת החג צריך לשתף גם את הנשים ואת כל
בני הבית (עיין דברים טז, יד).

* * *

החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה (יב, ב)

מנין השנה מחודש ניסן ואילך בא לידי קיום, בקביעת העניינים הקשורים לישראל בתורת עם, כגון מנין שנות מלכי ישראל שהוא באחד בניסן, וכן סדר שלש הרגלים הנמנה מניסן (ראש השנה ב), וכן תרומת מחצית השקל לקרבנות, אשר יש לגבותה בתחילת השנה לצורך קרבנות השנה החדשה זמנה בניסן, ומכריזים עליה בחודש אדר שהוא סוף השנה החולפת (שקלים פ"א מ"א).

והנה במערכת חיי התורה מתקיימים במקביל שני 'ראשי שנה', שכל אחד מהם פותח מחזור שנתי במהלך משלו. דהיינו, סדר שנת העולם שנקבע על פי עונות השנה, ונמנה מחודש תשרי. וסדר מיוחד לשנת עם ישראל שנקבע לפי תחילת היותם לעם, ונמנה מחודש ניסן.

האחד הוא ראש השנה של שנות החמה באחד בתשרי, בו הוא ראש השנה לשנים לשמיטין וליובלות, ובו נידונין כל באי עולם ועוברים לפני המלך ה' כבני מרון. והוא 'ראש השנה' הנובע מהמהלך הטבעי של מחזור עובדי האדמה, תחילת השנה הוא זמן החרישה והזריעה ואחר כך ימות הגשמים הצמיחה והקציר עד לאסיף בסוף השנה. וחוזר חלילה.

אולם לעם ישראל ישנו עוד מחזור שנתי מיוחד רק להם, דהיינו באחד בניסן שהוא ראש השנה למלכים, כלומר שמלכי ישראל מונים שנותיהם מחודש ניסן. משום שתחילת מנין השנים הישראלי מתחיל מזמן היותם לעם ביציאת מצרים, ומאז שהחלה מציאותם חוזרים ומונים את שנתם, כאדם המונה את שנות חייו ביום הולדתו. והיא מצות התורה למנות מחודש ניסן את מנין החדשים - 'ראשון הוא לכם לחדשי השנה'. ועל פי זה מונה הכתוב את חדשי השנה בכל התורה, החודש הראשון, החודש השני, החודש השביעי. ונמצא עיקר ראש השנה הישראלי הוא דווקא בניסן. והוא זמן התחדשות הגדולה, שבו היהודי מחדש את כלל חובתו ותפקידו, על ידי עשיית

קרבן הפסח. ועם ישראל מתחילים שוב את שנתם הישראלית, עוד שנה של מציאות עם ה'.

ואולם השנה הטבעית הראויה מצד סדר חילוף העונות, נקבעת לפי מחזור עבודת האדמה ותחילתה בתשרי, ולא באה מצות 'החודש הזה לכם' לשלול את המנין הזה, כי אכן בעניינים שאינם קשורים למעמד ישראל כעם, מונים את תחילת השנה מתשרי (שם), משום שזהו המנין הראוי מצד עונות השנה, לגבי ענייני השנה הנובעים ממחזור עבודת האדמה כגון השמיטין והיובלות והתרומות ומעשרות, נמנה חודש תשרי ראשון, כי הוא הנחשב לגביהם כראשית השנה, וכמו שנאמר - 'והג האסיף תקופת השנה' (לד, כב), ונאמר - 'בצאת השנה באספך את מעשיך מן השדה' (כג, טז).

* * *

ואכלתם אותו בחפזון פסח הוא לה' (יב, יא)

מצינו בחז"ל שישנם שלשה מיני חפזון, 'חפזון דמצרים', 'חפזון דישראל', 'חפזון שכינה'.

וכך אמרו בגמרא - 'אמר רבי אבא הכל מודים כשנגאלו ישראל ממצרים לא נגאלו אלא בערב וכו' על מה נחלקו על שעת חפזון, רבי אלעזר בן עזריה סבר מאי חפזון, חפזון דמצרים, ורבי עקיבא סבר מאי חפזון, חפזון דישראל' (ברכות ט).
ובמכילתא כאן נוסף על זה עוד חפזון שלישי - 'אבא חנן משום רבי אלעזר אומר זה חפזון שכינה' (בא פרשה ז).

והנה 'חפזון דמצרים', מבואר שמבטא את הלחץ והיד החזקה שמיהרו מצרים לשלחם, וחפזון זה הוכיח קבל עם ועולם, כי בחזק יד הוציא ה' את ישראל ממצרים. בניסים נפלאים אשר מחצו את מצרים, והכריחו אותם לשלח את ישראל, כלשון הכתוב - 'ותחזק יד מצרים על העם למהר לשלחם מן הארץ כי אמרו כולנו מתים' (יב, לג).

'חפזון דישראל' בא לבטא את גודל ההשתוקקות שהיה להם לצאת ממצרים, שלא

הוא שבעת ימים, שייך לאסור בל יראה ובל ימצא, שאז מורה קיום החמץ על הכנתו למאכל בפסח, אולם כאשר אין האיסור אלא ליומו דרך אנשים שמקיימים מזון לצורך מחר.

ואכן סמך כאן איסור 'לא ימצא' לדין אכילת מצות שבעת ימים, וכן להלן הפסוק 'ולא יראה' בא כהמשך אחר 'מצות יאכל את שבעת הימים' (יג, ז). ולפיכך כתיב התם 'מצות יאכל וכו' ולא יראה לך חמץ', שזהו יסוד האיסור, שאינו נאכל ולכן אין לקיימו.

* * *

ויאמר ה' אל משה ואהרן זאת חוקת הפסח כל בן נכר לא יאכל בו. וכל עבד איש מקנת כסף ומלתה אותו אז יאכל בו. תושב ושכיר לא יאכל בו. בבית אחד יאכל לא תוציא מן הבית מן הבשר חוצה ועצם לא תשברו בו (יב, מג-מו)

פרשה זו נאמרה לאחר שכבר נצטוו על הקרבת הפסח וכל הלכותיו בפרשת 'החודש הזה לכם', אלא שכאן נתוספו כמה פרטי דינים והם, איסור אכילתו לערל ובן נכר, ושיאכל בבית אחד, ואיסור שבירת עצם. וצריך להבין מדוע נתייחדו דינים אלו בפרשה בפני עצמה. וביותר טעון ביאור מדוע דווקא דינים אלו נקראים 'זאת חוקת הפסח', יתר על שאר הלכות הפסח שכבר נתפרטו בפרשיות שלמעלה.

ונראה הביאור בזה, שבפרשה הראשונה ציוותה התורה את כל ההלכות הבאים מצד חובת ה'גברא' לעשות את מצות הפסח, שבכדי לקיים את מצות הפסח נדרשים כל הפרטים הללו - להימנות עליו, ולשחטו בין הערביים, ולתת את דמו על המזוזות והמשקוף, ולאכלו בלילה, וכל ההלכות האמורות בו, הן אלו המיוחדים לפסח מצרים, והן אלו השייכים גם בפסח דורות.

אולם עתה נאמרו הדינים שישנם בקרבן פסח שאינם באים מצד מצות האדם בעשייתו ואכילתו, אלא מצד עצם ה'קרבן' עצמו שמהות הקרבן מחייב דינים אלו. והיינו שמחמת מעלתו וקדושתו

יכלו לסבול יותר וביקשו לצאת מאפילה לאורה ומשעבוד לגאולה, מגודל מרירות גלותם במצרים. 'חפזון שכינה', מציין את חביבות הקב"ה לכנסת ישראל שדילג על חישוב הקץ של ארבע מאות שנה, ולא נמנע לגאלם אף שלא הגיע הזמן. ועוד שלא הביט במעשיהם של ישראל, שהיו עובדי עבודה זרה. כלשון המכילתא - 'אבא חנן משום רבי אלעזר אומר זה חפזון שכינה, אף על פי שאין ראה לדבר זכר לדבר קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים וגו' ואומר שם הנה זה עומד אחר כתלנו' (בא פרשה ז).

והוא מרחמיו וחסדיו של הקב"ה עלינו, ומאהבת ה' אותנו שמיהר לגאלנו ולא הביט במעשינו.

* * *

שבעת ימים מצות תאכלו אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם כי כל אוכל חמץ ונכרתה הנפש ההוא מישראל מיום הראשון עד יום השביעי וגו'. בראשון בארבעה עשר יום לחודש בערב תאכלו מצות עד יום האחד ועשרים לחודש בערב. שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם וגו' (יב, טו-יט)

מצות 'תשביתו' ואיסור 'בל ימצא' יסודו בדין אכילת מצות שבעת ימים, שמכיון שבתקופת זמן של שבוע מלא, אין מאכלנו אלא מצות, אזי אין לאדם צורך שיהיה חמץ עומד בבית מוכן למאכל, ונמצא שאם יש חמץ בבית הרי זה סתירה למצב של אכילת מצות, כיון שחמץ עומד מוכן לצורך אכילה.

והנה איתא בגמרא - 'תניא רבי יוסי הגלילי אומר מניין לפסח מצרים שאין חימוצו נוהג אלא יום אחד, תלמוד לומר לא יאכל חמץ, וסמיך ליה היום אתם יוצאים' (פסחים צו:).

ומבואר בר"ן (שם כה: בדפי הר"ף) שאף 'בל יראה' לא הוזהרו בו, ואם היו יכולין להתמהמה היו מחמצין ואופין את הבצק לצורך מחר.

ויש לבאר שהיא הנותנת שרק כאשר האיסור

של קרבן זה צריך לנהוג עמו בכל הדינים הללו. ולכן נאמר עליהם - 'זאת חוקת הפסח', כלומר שכל הדינים האמורים כאן הם מצד 'חוקת הפסח' שהם מתחייבים מצד הקרבן עצמו.

כלומר שמה שהערל ובן נכר אסורים בו אין זה מצד פגם במצות האכילה, אלא שהקרבן גופו נעשה מחולל כשהערל או בן נכר אוכלים בו. וכן האיסור לא להוציא מן הבשר חוצה ואיסור שבירת עצם, הם הלכות הבאות מצד הקרבן עצמו, שבמעשים אלו יש חילול בכבוד ובמעלת הקרבן. ולכן הם נקראים 'חוקות קרבן הפסח'.

ובזה יבואר גם לשון הכתוב בכל אלו שנאמר בהם 'בו', 'ומלתה אותו אז יאכל בו' 'כל בן נכר לא יאכל בו' ועצם לא תשברו בו', ולא נאמר כאן 'ממנו' כמו שנאמר בפרשת הקודמת 'אל תאכלו ממנו נא'. כי לשון 'בו' משמעותו שגדר האיסור חל מצד הקרבן, שמכיון שהאיסור הוא מצד הקרבן עצמו מתאים הלשון 'בו', כלומר שמצד הקרבן נדרש שלא יפגעו בו. וכן לשון הכתוב בהמשך 'בבית אחד יאכל', לא נאמר 'בבית אחד תאכלו אותו' כי אין זה דין בצורת אכילתו כי אם הוא דין בקרבן עצמו שיהיה נאכל בבית אחד, שהוא כבוד לקרבן שיאכל במקום אחד ולא יתפור להרבה מקומות.

ועיין ב'מנחת חינוך' (מצוה יג - אות י) שכתב דאף שלגבי הלאו של אכילת בשר הפסח נא ומבושל אינו עובר עליו אלא בליל ט"ו שאז חלה עליו מצות קום אכול צלי, אבל אם אכלו נא ומבושל מבעוד יום, אף שעובר על העשה של 'ואכלו את הבשר בלילה הזה', אינו עובר על הלאו של 'אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל' (כדאיתא בגמרא פסחים מא.). אולם לגבי הלאו של 'כל בן נכר לא יאכל בו' כתב שם שעובר עליו גם כשאכלו מבעוד יום.

והנה הדבר צריך ביאור מה הסברא לחלק בזה, דמה ההבדל בין איסור אכילת נא ומבושל לבין איסור אכילת ערל ובן נכר.

ולפי דברינו מבואר החילוק שפיר, שכל מה ששייך לדיני מצות האכילה הוא רק בשעת

מצוותו, שהתורה באה להגדיר את צורת קיום מצות אכילתו והגבילה אותו באיסורים אלו, שמצוותו לאכלו דווקא צלי ואם אוכל נא ומבושל עובר בלאו. אולם מבעוד יום שבלאו הכי אינו שעת אכילתו אין מקום שיחולו עליו איסורים אלו.

אכן איסור אכילת ערל ובן נכר שביארנו שהוא דין בקרבן עצמו, לכן עובר עליו בכל עת, שעצם אכילת ערל ובן נכר מחללת את הקרבן.

וכמו כן לגבי איסור שבירת עצם אסקינן בגמרא (פסחים פד:) שאסור גם מבעוד יום. והדבר מבואר כאמור, שדין זה שנאמר בפרשת 'חוקת הפסח' אין עניינה משום מצות אכילתו, אלא הוא דין בעצם הקרבן, ולכן הוא שייך גם לפני שעת האכילה.

[ועיין בספר החינוך (מצוה טז) שכתב בטעם איסור שבירת עצם, שהוא משום - 'שאין כבוד לבני מלכים ויועצי ארץ לגרר העצמות ולשברם ככלבים, לא יאות לעשות ככה כי אם לעניי העם הרעבים. ועל כן בתחילת בואנו להיות סגולת כל העמים ממלכת כהנים ועם קדוש, ובכל שנה ושנה באותו הזמן, ראוי לנו לעשות מעשים המראים בנו המעלה הגדולה שעלינו לה באותה שעה'.

וכן כתב (מצוה טו) הטעם באיסור הוצאת בשר הפסח מן הבית חוצה - 'משרשי מצוה זו, מה שכתבנו, לזכר ניסי מצרים, ומפני שנעשינו אדונים, באה המצוה עליו שיהא נאכל במקום החבורה, ולא נוציאהו לחוץ, כדרך מלכי ארץ שכל המוכן להם נאכל בהיכלם ברוב עם שלהם. ודלת הארץ בעת יכינן סעודה גדולה, ישלחו ממנה לחוץ מנות לרעהיהם לפי שהוא חידוש אצלם'.

הרי שלדעתו גדר דינים אלו הם מגדר מצות האכילה כמו המצוות של 'צלי אש ומצות על מרורים יאכלוהו'. ולפי זה אין מובן מה טעם חילקה התורה מצוות אלו לפרשה נפרדת ונשתנו לקרותם בשם 'זאת חוקת הפסח'. וצ"ע].

* * *

וכי יגור אתך גר ועשה פסח לה' המול לו כל זכר ואז יקרב לעשתו והיה כאזרח הארץ, וכל ערל לא יאכל בו (יב, מח)

כאן אסרה תורה על כל ערל לעשות הפסח, שתחילה יש לו לאדם לימול ולהיכנס בבריתו של אברהם אבינו ע"ה, ואחר כך יכול להשתתף באכילת הפסח.

ונראה לבאר על פי המובא בשם האריז"ל, כי סעודת ליל פסח היא בחינת סעודת הנישואין של קוב"ה וישראל. ואמנם כך הוא לשון הכתוב - 'זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולותייך לכתך אחרי במדבר' (ירמיה ב, ב), הרי הנביא מדמה את כנסת ישראל לכלה, ואת יציאת מצרים לתקופת הכלולות והנישואין כביכול של כנסת ישראל עם הקב"ה. וגם בפסוקים ביחזקאל המתארים את גאולת מצרים - 'אעבור עליך ואראך והנה עתך עת דודים, ואפרוש כנפי עליך, וגו' ואבוא בברית אתך נאום ה' אלוקים ותהיי לי' (יחזקאל טז, ח).

נישואין משמעותו היינו ברית והתקשרות שישראל יהיו עם ה' ושמו נקרא עלינו, שנקרא אלוקי ישראל, מלך ישראל וגואלו.

והנה נישואין הוא הקשר המלא והשלם, שביציאת מצרים הושלם הקשר כאשר נתקשרנו בברית נצח עם ה', 'אספו לי חסידי כורתי בריתי עלי זבח' (תהילים נ, ה ועיין שמו"ר יט, ה), אולם תחילת הקשר כבר החל עם האבות. אלא שעדיין לא היתה לקיחה בפועל של 'ולקחתי אתכם לי לעם', וכפי שמקדים הקב"ה למשה - 'וארא אל אברהם ואל יצחק ואל יעקב בא-ל-שד-י ושמי הוי"ה לא נודעתי להם' (שמות ג, א). כריתת הברית עם האבות היתה בעיקרה על כך שיקח את הבנים להיות להם לאלוקים, אך הלקיחה עצמה היתה רק בצאתם ממצרים, כאשר התקיים בהם - 'ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלוקים'.

ונראה שגדר הברית עם האבות היתה בבחינת 'אירוסין', והיינו, ככלה שהיא מתקדשת ומייעדת עצמה לו, היא כורתת ברית להיות שלו. וזה

משמעות ברית מילה, שהוא תחילת הכניסה בברית עם ה'.

ומאחר וקרבת פסח הוא בחינת ברית הנישואין, לכן אסרה תורה על כל ערל לעשות הפסח, כי תחילה יש להיכנס בברית האירוסין דהיינו ברית מילה, ואחר כך לבוא בברית הנישואין.

* * *

ושמרת את החוקה הזאת למועדה מימים ימימה
(ג, י)

הנה דנו האחרונים לגבי מצות תפילין, אם גדר מצותה תלויה בכל יום או שמצותה כל הזמן ואינו קשור ליום, דעת הפרי מגדים שמצותה בכל יום [ומן המובחר שיהא מונח כל היום אבל על ידי הנחה רגע אחד ביום יצא ידי חובתו] הובא דבריו ב'ביאור הלכה' ריש סימן לו, לעומת זאת היא דעת הקרן אורה (מנחות לו ע"א תוד"ה וכשיגיע) שכתב שאין חובת תפילין קשורה ליום אלא הוי מצוה תמידית, וכן שיטת הישועות יעקב המובא שם בביאור הלכה.

ויש לעיין בדעת הפרי מגדים מהיכי תיתי שיהא חיוב דתפילין תלוי ביום, ולכאורה גדרו כמו מזוזה, שנאמר בה 'וכתבתם על מזוזות ביתך', שחיובה כל הזמן, ואינו קשור ליום, לומר שאם קבע אותה רגע אחד ביום יצא ידי חובתו, והכי נמי צריך להיות בתפילין שנאמר באותו ענין 'וקשרתם לאות על ירך', שיהא חיובה כל הזמן כמו מזוזה.

[ונפק"מ למשל במזוזה אם יהא לאדם שתי אפשרויות, או לקבוע מזוזה במשך שתיים ביום אחד, או לקבעו רבע שעה בשתי ימים, בוודאי עדיף שיניח שתי שעות ביום אחד, וכמו"כ צריך להיות לענין תפילין].

ונראה שיש ללמוד זאת מהפסוק שלפנינו שכתוב 'ושמרת את החוקה הזאת למועדה מימים ימימה'. והנה לפי פשוטו קאי פסוק זה על מצות הפסח, ו'מימים ימימה' היינו לעשותו כל שנה ושנה. אולם מצינו שבתורת דרש קאי על תפילין

ימול את עצמו הרי הוא מבטל מצות עשה' (הלכות מילה פ"א ה"ב).

והתם נמי יש לבאר טעם הדבר דילפינן בגמרא מדכתיב 'וביום השמיני' - 'אין לי אלא נימול לשמיני שאין נימול אלא ביום, מנין לרבות לתשעה, לעשרה, לאחד עשר, לשנים עשר מנין, תלמוד לומר וביום' (יבמות עב:). ומאחר דילפינן לה מדכתיב 'וביום', משמע שגדר המצוה תלוי בימים. אמנם עיין בתוס' ר"ה (כח: ד"ה הכא) שכתבו לגבי מצות ברכת כהנים, שגדר מצוותו הוא פעם אחת ביום - 'משמע מכאן דכיון דעלה לדוכן פעם אחת ביום, שוב אינו עובר בעשה דאמור להם'.

וצריך ביאור מה טעם הדבר דתליא בפעם אחת ביום. ואפשר שמכיון שלא יתכן שמצוותו לברך כל העת, הרי בהכרח שגדר המצוה הוא לברך מפעם לפעם, וקים להו לחז"ל דשיעורו פעם אחת ביום.

האמור בפרשה, כי נחלקו בגמרא (עירובין צו.) אם לילה זמן תפילין, ומ"ד דלאו זמן תפילין דריש ליה מדכתיב - 'מימים ימימה' - ימים ולא לילות. הרי שכאן אנו מוצאים מקור לזה שגדר חובת תפילין מישך שייכי לענין של יום, דהא דריש על תפילין את הכתוב 'מימים ימימה' במשמעות של כל יום ויום.

והנה מצינו גם באיסור 'בל תאחר' שלעבור על האיסור תלוי בימים, כדאמרו בגמרא - 'כיון שעברו עליו שלשה רגלים - בכל יום ויום עובר בכל תאחר' (ראש השנה ו:).

והתם יש לבאר סברת הדבר דכיון דאיחור הוא דבר התלוי בזמן, על כן כל יום שהוא פרק זמן לעצמו, עובר על האיסור של 'בל תאחר'.

עוד מצינו כעין זה במעכב ברית מילה, שכתב הרמב"ם - 'וכל יום ויום שיעבור עליו משיגדל ולא



היכל השבת

קדושת השבת

ומשמעות הדבר בפועל, שהכרת ה' מאירה בלבו ובהירות ומתיישבת בלבו כדבר פשוט. ומתוך כך גם אין לאדם כל תמיהות ותהיות בענין ידיעת ה' והאמונה בו, אשר צריך להתמודד עמהם, כי הלב מרגיש את מציאות ה' ומשוכנע באמיתתו.

והכי איתא בדברי הרשב"א - 'שיום השבת נתקדש וכו' שישרה בו כבודו ותפארתו יתברך' (חידושי אגדות תענית פרק ד).

ועיין בספר בית הלוי על התורה (פרשת בראשית) - 'בשבת חידש בהעולם, דגם בזה העולם בתוך הבריאה, יהיה גילוי כבוד שמו יתברך, פירוש דגם בזה העולם יהיה מקום ויכולת להיות משיגים כבודו יתברך וכו', ויש לומר דזהו כוונת המדרש, על הא דכתיב ויכל ביום השביעי, משל למלך שעשה לו טבעת, מה חסר בו חותם, כך

בשבת נקל להשיג את ידיעת ה'

'קדושת השבת', אף שעיקרו הוא 'ציווי' לקדש את היום ולשמרו בקדושה. הרי יש ב'ויקדש אותו' גם 'מציאות' של קדושה השורה ביום זה, משום שקידשו ה'.

והיינו, שביום זה שורה יותר קדושה בבריאה, שהקב"ה משרה את קדושתו בעולם. כלומר שבשבת קודש הנבראים מרגישים ומשיגים יותר את אמיתת מציאות ה'. ביום זה הקב"ה מראה את כבודו ית"ש, וכנוסח התפילה ביוצר של שבת - 'לק-ל אשר שבת מכל המעשים ביום השביעי נתעלה וישב על כסא כבודו'. מקורו של ענין זה, הוא במה שכתוב 'ויקדש אותו', דהיינו שביום זה יהיה כבודו של ה' יותר נגלה ונראה בבריאה. יום השבת הוא יום העשוי להשיג יותר את רוממות תפארתו ית"ש.

המציאות כולה ביום השבת. מציאות של קדושה, דהיינו שיהא ניתן לראות את כבוד הקב"ה מתוך הבריאה. בשבת מזדהרת הבריאה לאדם באור מיוחד, אשר ממנה עולה יותר כבוד ה'. בימות החול אין קדושה זו מתגלית כל כך בבריאה, כמו בשבת אשר כל יצור מפאר ומברך לא-ל, וכל הנבראים מספרים כבוד א-ל וקדושתו.

ועיין בזוהר (ח"ב קלו): שכתב על מזמור השמים מספרים כבוד א-ל דקאי על יום השבת - 'כד נהיר יממא ביומא דשבתא, סליקו דחדווה סליק בכלהו עלמין, בנייחא בחדווה, כדן 'השמים מספרים כבוד א-ל ומעשה ידיו מגיד הרקיע'. מאן שמים, אלין שמים דשמא עלאה אתחזי בהו, דשמא קדישא אתרשים בהו. מספרים, מאי מספרים, אי תימא כמאן דמשתעי סיפור דברים, לאו הכי, אלא דנהרין ונציצין בנציצו דנהורא עלאה'.

זו היא אחת מענייני הקדושה המיוחדת שניתנה ביום השביעי, 'ויקדש אותו'. סגולה ניתנה ביום זה שיוכלו לראות מתוך הבריאה את גדלו וכבודו. וכמו שכתוב במזמור שיר ליום השבת - 'מה גדלו מעשיך ה' מאד עמקו מחשבותיך'. בשבת קודש משיגים מתוך הבריאה את גודל מעשיו ועומק מחשבותיו.

ועיין בפירוש רבינו ניסים על התורה - 'ענין קדושתו, כי כאשר הדבר הקדוש לא ישמש לדבר חול כלל, רק לדברים המקודשים, כן יום השבת לא יניע דבר גופני כלל, אבל יחזק השכל וינוע הנפש לצד המעלה, ולזה אמר המשורר מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה' ולזמר לשמך עליון, כי יום השבת נאה לזה מכל ימי השבוע'.

יום השבת מסוגל להרגשת גדולת ה' בכל דבר
בימות החול עוסקים יותר בשבח ותודה לה' על מה שיש לנו בבריאה, על זה שהעניק לנו ברוב טובו וחסדו. ואילו ביום השבת חובתנו לעסוק יותר בשירה והילול על תפארתו ית"ש. אין זה רק תפקידנו המיוחד ביום השבת. אלא יש בזה גם מציאות מיוחדת, שביום השבת מורגש ומאיר בלב

מה היה העולם חסר, שבת, דעיקר הטבעת הרי של כל אדם הם שוים, והשינוי שבהם הוא בחותם, שכל אחד כותב שמו על הטבעת שלו, וכן ממשיך שבת לחותם, שנכתב על העולם שמו של הקב"ה יתברך, ושיהיה בו שפע קדושה מגילוי כבודו יתברך'. [והוא כענין דאיתא בזוהר - 'שבת שמא דקודשא בריך הוא' (מאמר הזוהר לסעודת צפרא דשבתא)]. ששבת קודש הוא חותמו ושמו של המלך].

וכן כתב הסבא מקלם (חכמה ומוסר ח"ב אות לג) בענין מה שהשבת היא עדות על מציאותו ית"ש - 'כל שבת ושבת אשר יתבונן בהשגה הזאת, אשר כילו הפילוסופים כל ימיהם ולא הבינו זאת, והשגה כזו היא שכלית ועמוקה עד אין חקר, וכל שבת ושבת יבוא יותר בהעמקת החכמה הזאת, ויתחדש בו חידושים בהעמקתה'.

ובספר 'מנוחה וקדושה' (להר"ר ישראל איסר תלמיד רבי חיים מוואלוז'ין זצ"ל) - 'מי שטעם פעם אחת אהבת בוראו על ידי הנשמה הזו, אף שאחר כך סרה ממנו, כדאמר בגמרא ולמוצאי שבת לוקחה ממנו, מכל מקום הוא אינו צריך שוב בכל ימי חייו, לידיעת בוראו, לשום ראייה שכלית, ולא להאמין עבור קבלת הספרים, כי מעצמו יודע הכל'.

סגולת השבת לראות את כבוד ה' מתוך הבריאה
כמו כן, מתייחדת השבת בכך שרואים בה את הבריאה במבט יותר נעלה. בשבת, הבריאה משמשת כאמצעי ו'היכי תמצוי' לראות את תפארת גדולתו של הקב"ה. ודבר זה נובע מתוך מה שקידש ה' את יום השביעי לשמו, כלומר נתן בו קדושה, שניתן יהיה לראות מתוך הבריאה את כבודו ית"ש - 'נתעלה וישב על כסא כבודו'.

ביום השבת ניתן כח מיוחד של קדושה בעולם, שהבריאה תהא מכשיר וכלי לראות על ידה את כבוד ה'. להכיר אותו ואת דרכיו, ולהתפעל מרוממות מעשיו וגודל חסדיו.

וכפי האמור, שבשבת קודש אין זה רק מצוותינו ותפקידינו לעסוק בכבודו, אלא יש בו גם מתנה של קדושה, שהקב"ה קידש את

'אנו משיגים חכמה יתירה בשבת, לפי שהוא יום מוכן לכל השגה'.

וכן כתב בספר ראשית חכמה (שער האהבה, פרק ו) - 'ביום שבת מצד נשמה היתירה הבאה, ירגיש בנפשו תענוג נפלא, ואם חכם הוא על ידה יתגלו לו רזי תורה, כמו שראיתי זה בעיני במורי ע"ה (הוא הרמ"ק) וחכמים כיוצא בו'. ועיין במה שאמרו בגמרא (גיטין ס.) - 'רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש מעייני בספרא דאגדתא בשבתא'. וכתב שם בהגהות מהריעב"ץ דספרא דאגדתא היינו - 'חכמת האמת שאנו קוראים קבלה וכו', והיו מעיינין בשבת בדברי אגדה שמושכת הלב, מפני עונג שבת, וקדושת היום מסייעת להשכיל ולהבין בחכמה הנעלמה, קודש קדשים היא, ואמרו רצונך להכיר את מי שאמר והיה העולם, עסוק באגדה'.

ועיין בספר 'מאור ושמש' (פרשת ויחי ד"ה הענין) - 'בבוא שבת קודש בא מנוחה, ואז נתגלה האור הגנוז לצדיקים לכל אחד ואחד לפי מדריגתו'.

ובספר אוהב ישראל (פרשת תשא) - 'המתנה טובה של שבת רצה לומר האור והקדושה עצומה אשר יורד מלמעלה לתוך לבות בני אדם ביום ש"ק, והוא רוח קדושה שכליים חדשים אשר האיש הישראלי משיג אז, וחיות רוחניות הבא מעולם עליון מעולם שכולו שבת וכולו תענוג'.

ובספר 'פרי צדיק' (קדושת שבת סוף מאמר א) שכתב על תלמידי חכמים בשבת קודש - 'בכוחם להשיג מדריגות גבוהות והתגלות סודות התורה בקרב לבכם מה שאי אפשר להוציאם מן השפה ולחוץ ולבוא להתגלות שבפה כלל'.

ענין זה ביותר. שביום השבת בכל הטבה ובכל פעולות הבורא וגבורותיו ונפלאותיו, לב האדם רואה את תפארת גדולת הבורא בעצמה. מכיון שיום השבת קדוש לה', אזי בכל ענין שבבריאה, רואים מיד את גדולת ה' ורוממותו, ועומדים משתאים מחכמתו וגבורותיו.

ועיין בספר שפת אמת (חנוכה תרמ"ח) - 'וכתיב עם זו יצרתי כו' תהלתי יספרו. כי לא כל מי שרוצה יכול לספר תהלות ה'. רק בני שנבראו לכבודו בלבד. וגם לא כל הזמנים מסוגלים לזה רק השבת קודש שנקרא סהדותא'.

ואפילו כאשר מתפעלים ממעשי טובותיו וחסדיו, אין זה רק מצד רגשי התודה על כך שהעניק לנו טובה, כבימות החול. אלא עיקר ההתפעלות היא מגדולת ה' וכבודו המתגלית בכך, שהוא בעל חסד ובעל הטבה. ביום השבת, שורה מציאות קדושה, אשר מביאה את האדם לראות בכל דבר את כבוד ה' שבו.

סגולת השבת להשיג סודות התורה

וכמו כן, קידש ה' את יום השבת, להיות האדם מסוגל בו להשגת סודות התורה מעמקיה וטעמיה, וכמו שכתב האריז"ל (זמירות לצפרא דשבתא) - 'ויחזי לן סתריה דאתאמר בלחישא. יגלה לן טעמיה דבתריסר נהמי'. ועיין בדרישה (או"ח סימן תל) - 'יום השבת הוא מוכן ומזומן ללמוד בו, שיש לו סגולה מצד יתרון הנפש שבאדם בשבת, להועיל לכל מבקש תורה'. ובלבוש (או"ח רפא) -

חכמה ומוסר

בתחבולות תעשה לך מלחמה

מלחמת היצר האורב לאדם ומתחדש עליו בכל יום להפילו בפח מכמוריו. וצריך לשית עיניו על כל צעד ושעל שהיצר לא יטעה אותו בסבך רעיוניו, ולפעמים זקוקים לחכמה עמוקה וערמת

לא להתפתות ולעבור אפילו פעם אחת משימת חייו של האדם כרוכה בעבודה תדירית ובתשומת לב רצופה לעמוד על המשמר ולהתייצב נכון לקרב במלחמה הגדולה, הלא היא

שיחות חיים תשלג שיחה כו, וקונטרס 'מוח ולב' בהרחבה].

לא ירווח לו מכניעה ליצר

אך יש לדעת את האמת שאין זה נכון כלל שעל ידי זה ירווח לנפשו מטירדות היצר, אלא גם זה הוא משקרי ופתוי היצר, כי אף שלזמן קצר אולי יירגע וישתחרר מעט מן היצר, ואפילו יהיה לו נקיפות מצפון. אולם כאשר יעבור פרק זמן, שוב יחזור אליו כל הנסיון, ולהיפך, הנה ביקש מנוחה ובסופו של דבר יהא מוטל לסערה יותר גדולה, כי אחרי אשר הורגל לחטא אזי יחזור אליו הנסיון ביתר תוקף, ונמצא שעל ידי שנכנע לו החליש כח עמידתו ומעתה יקשה עליו יותר לעמוד כנגדו.

ואדרבה, אם יעמוד איתן ויחזיק עצמו בכל כוחותיו לא לסור מן המצוה ימין ושמאל, אזי היצר ייחלש וישקוט מסערוותיו, אחר שרואה שהוא תקיף כקיר ברזל, [וכשם שאין ליהודי נאמן שום נסיון על חילול שבת במזיד או אכילת טריפות]. וגם אם עדיין תמיד אורב לנפשו כל עוד נשמתו באפו ואינו מרפה ממנו כליל, אך אינו הומה עליו כים זועף. ובכל עת שמתחדש ומתרגש על האדם נסיון, כאשר עומד איתן על משמרת התורה והמצוה, אזי בכל פעם נחלש היצר.

הגישה הנכונה בשעת הנסיון

עוד יש לדעת כלל חשוב במלחמת היצר, הנה אין כל העיתים שוות בנפשו של האדם, יש שעות וזמנים בהם מיושב האדם בדעתו ולבו ברשותו, ובהיר ונהיר לו מה הוא דבר חשוב ומהו הבל הבלים, והשקפתו ברורה על החטא שהוא דבר בזוי ואינו מליהבו כלל. אולם ישנם רגעים של נסיונות בהם היצר מבלבל את דעתו ומכניס בו רצון לדברי עבירה עד שדומה בעיניו כאילו זה דבר חביב וכדאי, וקשה עד מאוד לוותר עליו.

וצריך לדעת שבשעת הנסיון אין הגישה הנכונה להתעורר נגד יצרו ולהשיב לעצמו בטענה שאלו הם שטויות והבלים ודמיון שווא שאין בו

פיקחות, לחשוף תרמית מעלליו אשר מצייר לפני האדם כאילו זו הדרך הנכונה, אך בסופו של דבר מביאו לבאר שחת. ועל כך אנו מתפללים בכל יום 'אל תביאנו לא לידי נסיון ולא לידי בזיון ולא ישלוט בנו יצר הרע'.

ואחד ממדוחי היצר הוא, אשר מטריד את האדם בקביעות והאדם מתמודד עמו פעם אחר פעם ומדחהו מעמו שוב ושוב, אולם היצר אינו מניח לו ומסעיר את רוחו בלי הרף עד שהעמידה על המשמר מעיקה על נפשו. ואז מעלה בדעתו מחשבה שיניח ליצר אך לרגע קט בלבד ותו לא, בבחינת 'זריקת עצם', ובכך ישתחרר ממנו ויניח אותו לנפשו וינשום לרווחה.

והנה ראשית אפילו אם אמת היה הדבר, שעל ידי זה יעזוב אותו היצר ולא יטרידו שוב, בכל זאת חס וחלילה מלהעלות על הדעת מחשבה פסולה כזו, כי גם אם הטרדותיו של היצר מטריפות את לבו ואין לו מנוחה, אין שום היתר לעבור את פי ה' לעשות קטנה או גדולה נגד רצונו, ו'אין חכמה ואין עצה ואין תבונה לנגד ה' (משלי כא, ל), ומוטל עליו לעמוד כצור חלמיש בכל כוחו לשמור ולעשות ככל דברי התורה.

מזימת היצר - להשיג אצלו ולו כשולן אחד

וגם זאת היא מזימת היצר להשיג אצלו דבר זה, ולהעניק לו את ההרגשה כאילו שבזה נצח אותו, אך היצר שש ושמח על שהשיג את שלו. והדברים מפורשים בחז"ל עיין במדרש (בר"ר כב, ו) על הפסוק 'פתח חטאת רובץ' - 'א"ר תנחום בר מריון אית כלבין ברומי דידיעין למשתדלא וכו', עיין שם שברומי ליד מקום המאפה של הלחם רובצים כלבים, שעושים עצמם מתנמנמים, וכאשר האופה נרדם הם מעוררים מהומה ומפילים את כל הככרות, ותוך כדי שהאופה טרוד באסיפת כל הככרות, הם חוטפים ככר אחד ונמלטים. והנה האופה שמח שהציל את כל הככרות מלבד אחד, אך באמת מטרת כל המהומה היתה רק עבור הככר האחד הזה. [והגר"ח שמואלביץ זצ"ל העמיק בשיחותיו להבחין בידיעה עמוקה זו, עיין

מהחטא, אלא הנימוק האמיתי הוא משום שאבי שבשמים גזר עלי. וגם טעם הגזירה אינו משום השטות וההבל שבדבר, אלא מחמת הטומאה הרוחנית והשפלות והשחיתות שבדבר על כן אסרה זאת תורה.

ועיין בספורנו על הפסוק (דברים יב, כה) - 'רק חזק בלתי אכל הדם - - לא תאכלנו למען ייטב לך ולבניך אחריו כי תעשה הישר בעיני ה'. - - וכאשר תמנע מלאכול לא יהיה זה כמואס בו, אבל כדי שתעשה הישר בעיני ה', כאמרם ז"ל אל יאמר אדם קצה נפשי בבשר אסור אבל יאמר איפשי ואבי שבשמים גזר עלי'.

אמנם נכון הדבר שכל החטאים הם הבל ושטות ודמיון שווא חסר ערך, וראוי לאדם להתבונן בכך, אך זה יתקבל על לבו רק בשעה שדעתו מיושבת עליו והוא רגוע בנפשו ואינו מוטרד מהיצר, שאז יכול להכיר בזה נכוחה, וכפי דבריו של שלמה המלך לאורך כל ספר קהלת, שענייני העוה"ז כולם הם הבל הבלים. ועל ידי שיתבונן בזה יושרש הדבר בלבו עד שלא יעלה כלל על לבבו יצר לדברים כאלו. אבל כאשר יצרו כבר תקפו, לא יועיל לו עתה להקליש הפיתוי בנימוקים של רוממות וחכמה שרחוקים ממנו בשעה זו. אלא מוכרח להלחם בו ישירות ולגעור בו בשם ה', כי לא יעלה על הדעת כלל לעשות נגד רצונו יתברך.

ממש, אלא התשובה שהאדם צריך להשיב ליצרו, שאף אם אמנם הוא דבר נעים אבל התורה אוסרת זאת וצריך לומר ליצר בהחלטיות - בשום אופן לא אמרה את פי ה' ולא אעבור על מצוותיו, גם אם זה הפסד גדול עבורי וגם אם מדובר בויתור על דבר החביב ביותר, כי למען רצון ה' אני מוכן להקריב ולוותר מעצמי על הכל, בהשלמה מלאה ובשמחה.

והטעם בזה כי זה האמת שאין לעבור את פי ה' אפילו אם צריך לוותר על דבר ממשי וחשוב בעל ערך רב, ולא רק כשמדובר בשטויות והבלים של דמיונות היצר.

בנוסף לכך, גם מצד התועלת המעשית, נכון יותר להתבצר בתוקף מצד ציווי ה', ואין תועלת רבה בהמעטת ערך דבר הניסיון. כי למרות שלפי האמת הוא הבל ושואו נתעה, שטות גמורה, דבר חסר ערך. אבל נימוק זה כוחו יפה רק בשעה שאין הניסיון תוקפו, ושעתו שעת השקט. אולם בשעת הניסיון לא יועיל לו להתבונן בחוסר הערך שבדבר, שהוא דבר ריק הבל הבלים. כיון שבעת הניסיון אין האדם יכול לראות את ההבל והשטות שבדבר, ורגשותיו לא תושפענה מהתבוננות השכל, ולא יהיה בכך בכדי להירגע ולהסיח דעתו מעצת היצר, כי עתה נראה לו הדבר יקר וחביב, והוא להוט אחריו.

ועיקר הטעם, משום שהסיבה האמיתית שאסרה זאת התורה אינו משום שזה הבל הבלים, אלא משום שזה דבר אסור ומגונה מושחת ופגום. וכדאיתא בחז"ל - 'רבי אלעזר בן עזריה אומר - - לא יאמר אדם נפשי קצה בבשר חזיר אי אפשי ללבוש כלאים אבל יאמר אפשי ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי' (תורת כהנים מובא ברש"י ויקרא כ, כו).

כלומר שאין זה נכון להשמר מאיסורי התורה מצד הרגשת 'אי אפשי בבשר חזיר', דהיינו משום שהוא בשר מאוס וכן בשאר עבירות לפי שהם דברים חסרי ערך שטות והבל שאין בו ממש, כי אין זה הנימוק והסיבה שמטעמו צריך להתרחק

התודה והברכה לידידנו הנעלים
שנטלו חלק בהוצאות גיליון זה

ברכת מזל טוב לידידנו הנכבד, מחשובי אברכי קהילתנו
הרב **ברוך גוטפרב** שליט"א
לרגל הולדת הבן

ברכת מזל טוב לידידנו הנכבד, מחשובי אברכי קהילתנו
הרב **שמואל בר"ש שיינברגר** שליט"א
לרגל הולדת הבן



המעוניינים לתרום את הוצאות הגיליון לזיכוי הרבים,
נא לפנות ל-054-8422488 או למייל mechonbenmelech@gmail.com